

DOSTÁLOVÁ

HORÁKOVÁ

SCHEINOSTOVÁ

**Pa
se
ka**

**JO
HA
NA**

COPYRIGHT ©

DOSTÁLOVÁ, HORÁKOVÁ, SCHEINOSTOVÁ, 2018

COVER DESIGN © MARTIN SVOBODA / FUNKFU.NET

ISBN 978-80-7432-914-2 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-7432-937-1 (epub)

ISBN 978-80-7432-938-8 (mobi)

ISBN 978-80-7432-939-5 (pdf)

Dům, ve kterém bydlíme, byl postavený v roce 1915. Zrovna v tom samém roce se narodil můj dědeček, a já si vždycky pletu den. Kolikrát jsem mu napsala přání s jiným datem a maminka se pak smála a možná trochu zlobila, že si to jeho datum stále nepamatuji. Když dědeček přicházel na svět, jeho maminka měla těžký porod, a co bylo ještě horší, byla sama. Nikdy se nikdo nedozvěděl, kdo byl tatínkem mého dědečka. Jednou prý přišel jakýsi pohled z Maďarska, černobílý, prababička seděla u stolu a jen plakala, vyprávěl děda. Bylo mu deset, zrovna jako teď mně. Pak pohled uložila do krabice s jinými písemnostmi a nikdy už ji neotvírala. Já vím, že je ta truhlička na půdě, a jsou tam další věci, staré židle, stůl a rámy k obrazům. Jenže se tam bojím, jde se po úzkých schodech a pak se musí otevřít malá vrátka, byla jsem tam párkrát všet s maminkou prádlo, sama nikdy. Až budu jednou velká, tak se na ty babiččiny věci podívám a všechno si to přečtu.

Náš dům byl krásný, viděla jsem ho na fotkách, ale teď má opadanou omítku, nalevo od dveří úplně nejvíc. Maminka

říká, že za to můžou bolševici a taky psi souseďa Kadeřábka, kteří nám chodí ochcávat dveře ze všech stran. Pan Kadeřábek žije sám, má pět psů a dvě kočky. Nikdy u něho nikdo nebyl, prý má doma jenom matraci a ti psi, všichni, s ním spí na jedné hromadě, říká se. Má dřevěnou nohu, ale já ho viděla běžet přes dvorek, stmívalo se, klečela jsem na topení u okna, tlačilo do kolen. Maminka říkala, že je to nesmysl, že s dřevěnou nohou se neběhá, a ještě přes ten náš zarostlý dvorek, kolik let ho už nikdo neposekal. Nevěří mi.

„Já ti věřím, Johanko, věřím ti,“ řekla babička a pohládila mě po tváři. To dělala často, jen teď, teď nemůže skoro na nohy, polehává na gauči v kuchyni, ruce má složené pod hlavou, a když se chce otočit z boku na záda, zasténá a pokrčí nos. Prý znala jednoho loupežníka, žil pod Čerínkem v chatrči, a ten měl taky dřevěnou nohu. Vídávala jej, když jezdívala za příbuznými na Vysočinu. Měl dlouhé vousy, klobouk a vždycky pěkně bílou košili, prý mu je máchala pošahaná Bětka z Cejle, všichni se ho báli a ona za ním chodívala tajně. Měl taky nohu na řemen a uměl s ní běžet, ba co víc, skákat přes padlé stromy. Kolikrát vyděsil kolemjdoucí k smrti. Babička se chytla za prsa. Pak se napila a zase položila ruce pod hlavu. Sedávám u ní a čtu nahlas knížky, vůbec jí nevadí, že jsou moje, pro děti. Babička leží a poslouchá. Cítím vedle ní takové hezké teplo, a taky pěkně voní, mýdlem a čaji z dalekých krajů.

„Bobeš vstal, aby šel domů, musil jít rychle, opozdil se, jistě bude od maminky doma vaděný. Náhle zůstal stát jako přimrazen, na druhé straně rybníka, právě před ním, tedy

na opačné straně než zapadalo sluníčko, spatřil na obloze hned za střechou jedné chalupy vycházet ohromný zářící kotouč. Pro pána krále, spráskl ruce, to uměl od babičky, ona se takto divovala. To je měsíček, ne? No baže je. Ale kde? Na střeše.“

„Copak to čteš, Johanko?“ odsunul dědeček židli a přisedl k nám.

„To je Malý Bobeš, dědo.“

Dědeček pokýval a dal ruce na stůl. Sedává tu s námi, popijí kávu a listuje v německých knížkách. Tomu pokroucenému písmu se říká šwabach, ukazoval mi jej. Na stole má papír a tužku a překládá z toho jeho šwabachu písmenka do naší řeči. Prý jen tak pro radost, aby si procvičil paměť. Od té doby, co tu žijí s námi, přeložil už dvě knížky.

Maminka chodí do práce, pracuje v městské knihovně, do školy už chodím dávno sama. Tatínek od nás odešel, když mi byly čtyři. Pamatuji si jeho kudrnaté vlasy, šimraly mě na tváři. Měl velké ruce, nosil kostkovanou košili a hnědé kalhoty. Taký měl brýle. Jednou se mnou seděl na zemi a vkládal barevné kuličky do skleněné podložky. Já ty kuličky někdy schovávala a on se bál, abych je nesnědla. Pak mi to bylo líto. Víc si ale nepamatuji, od té doby, co odešel, jsem jej neviděla.

Maminka se loni přátelila s panem Zahradníčkem, říkala mi, že je to její kamarád, chodili spolu na skleničku a někdy i do divadla. Několikrát u nás spal, to tu ještě babička s dědou nežili, bydleli o dva bloky dál. Maminka jim už ale nezvládala nosit obědy, a tak se nastěhovali k nám.

Pan Zahradníček byl prý z bohaté rodiny, doma měli krásné obrazy a vázy a také jedli stříbrnými přibory. Maminka říkala, že jim komunisti všechno vzali, ale ty věci, co jim zbyly, tak ty věci si ukryli kdesi ve sklepě. A je toho mnohem víc, než si dokážeme představit. Pan Zahradníček byl ženatý, to mi řekla maminka až potom, když se už spolu nekamarádili. A také mi řekla, že se jí to nelíbilo a že se to nedělá. Pan Zahradníček nosil červený svetr. Když u nás spal, vytáhl z aktovky modré pyžamo s pruhy a v něm pak chodil do kuchyně kouřit k oknu. Maminka nic neříkala, ale všimla jsem si, jak dlouho do noci stojí u okna vedle lednice a větrá.

Pan Zahradníček k nám chodil ještě celé prázdniny. Slyšela jsem pak maminku mluvit v chodbě do telefonu, říkala komusi, že byl podivín, ale ráda ho měla. Večer plakala, seděla na vaně a utírala si oči ručníkem. Otevřela jsem dveře a zeptala se, co se stalo. Odpověděla mi, že příští týden se k nám stěhují babička s dědou a budeme mít asi starosti. Babička nemůže na nohy. Stejně jsem věděla, že brečí kvůli panu Zahradníčkovi. Anebo kvůli tatínkovi? Já kvůli němu taky někdy brečím.

Dědeček umřel, doma je ticho, babička má už nohy lepší, ale od té doby, co s námi děda není, přestala mluvit, pije čaj z jeho hrnku a jí z jeho talíře. Kouká se dopředu, pořád si utírá nos a už ani rozhlas po drátě nepouští. Maminka chodí domů ve čtyři, rychle uvaří, podepíše mi úkoly a pak si všechny sedneme ke stolu a povídáme. Každé pondělí a středu má na hlavě natáčky, a když si vlasy natočí, pěkně se jí vlní kolem uší. Já mám vlasy také trochu kudrnaté, babička jednou řekla, že to mám po tátovi, ale maminka se na ni zle podívala.

Dnes je středa, natáčky má, zítra si vezme šedý kostýmek, právě mu něžně pohladila klopou a pověsila jej s ramínkem na skříň. Maminka se obléká pěkně, nikdy nejde ven, aniž si namaluje pusku a také oči. Vlasy má zářivé a světlé jako sluníčko. A je hubená. To ostatní maminky jsou tlustší, alespoň ty holek ze třídy. Viděla jsem je v družině, bylo jich tam hodně, prý tam byla schůze. Ani jedna neměla tak pěknou postavu jako moje maminka. Možná jedině paní Havlíková, máma Simony, mojí nejlepší kamarádky.

Simona je jediná kamarádka, u které smím přespávat. Prý proto, že jsou slušná rodina, ale také proto, že maminka chodí s paní Havlíkovou na cvičení. Už dva roky spolu cvičí džezgymnastiku. Mají baletní dresy, maminka má černý a paní Havlíková červený. Několikrát cvičily i u nás doma a k Vánocům si daly stejné knížky. Ta knížka se jmenuje Džezgymnastika, je bílá, s barevnými pruhy a nápisem Hudba, rytmus, pohyb. Vedle toho nápisu jsou čtyři paní, zvedají ruku, dělají, že pochodují, a mají zrovna takové dresy jako maminka s paní Havlíkovou.

Maminka ale mezitím cvičí i doma. Pustí rozhlas po drátě, poskakuje, kolena zvedá k bradě a oddechuje do rytmu. Když docvičí, položí se na zem, a to já si k ní pak lehnu, ona mě chytne kolem ramen a přivine k sobě. Přitiskne čelo k mému a díváme se do očí. Lesknou se jí.

Se Simonou Havlíkovou sedím v lavici, chodíme spolu na velkou přestávku a někdy si vyměňujeme svačiny. Myslím si, že má vždy lepší, protože dostává někdy i pišingr nebo kousek čokolády.

Její tatínek je akademický architekt, ale maminka říkala, že se občas rád napije. Má prý totiž čím dál míň práce, a to ho trápí. Paní Havlíková onehdy seděla s námi v kuchyni a říkala, že cosi podepsal. Prý mu to vymlouvala, ale je to hlava dubová. Hlavně o tom nemám mluvit ve škole. Paní Havlíková pak něco zašeptala, babička si na gauči poposedla, kroutila hlavou a řekla: „Čeho jsme se to dožili, po válce leckdo věřil, že bude líp, a jak to dopadlo. Teď už je to jen boj s větrnými mlýny.“ Paní Havlíková hladila ubrus

a smutně povídala: „Já mu to říkala, že to nemá cenu, jen nám přitíží.“

Větrné mlýny znám, učili jsme se o nich ve škole, a taky jsem jeden viděla z okna autobusu, když jsme loni jeli na školu v přírodě. Hadraba si tam zlomil nohu, když lezl na strom, ještě ten den pro něho museli přijet rodiče. Tři neděle nechodil do školy, protože se mu noha špatně hojila.

Se Simonou máme narozeniny ve stejný měsíc a můžeme je prý pozítří slavit společně. Nejdřív měla být oslava u nás, ale u Havlíků je to větší a víc se nás tam vejde. Babička nám upekla dort s velkou jedenáctkou, takový hnědý, krémový. Jen ten kokos tam nemusela dávat, ale to nevadí. Paní Havlíková přijela a odvezla mě i s dortem. Mají oříškovou škodovku, trošku mi bylo vzadu špatně, ale kvůli dortu jsem to vydržela, měla jsem jej na klíně. My auto nemáme, chodíme pěšky nebo jezdíme tramvají. Bydlíme totiž v centru Prahy a všechno je všude blízko.

„Ahoj.“ Simona stojí ve dveřích, má červenou sukni a bílé podkolenky. V předsíni je na zemi pět párů bot, leží jen tak rozházené na všechny strany. Paní Havlíková donesla dort do obýváku, ani se nezula, a pak se na nás otočila: „Buďte tady hodný, děti, jdeme s tatínkem shánět televizi.“

Simona smutně pokývala, ale já jsem viděla v její tváři radost, znám ji. Dveře klaply, Simona mě postrčila do obýváku. Kolem stolu s dortem sedělo pět dětí. Katka z naší třídy, pořád si myslím, že s ní Simona kamarádí víc, než jsme si slíbily. Mám pocit, že spolu chodí ven a neříká mi to.

Minulý týden měla ve škole na prstě Katčín prstýnek, ten s kytičkou, modrou. Neřekla mi nic, ani když jsem se zeptala. Strčila jen ruku do kapsy a udělala takový divný obličej.

Vedle Katky sedí Jana z béčka se svojí sestrou. Jsou to dvojčata, nosí stejné oblečení a stejně se češou. Zdá se mi, že jedna je hezčí. Naproti nim sedí Radek Hadraba, ještě pořád trošku kulhá a Simona ho miluje. Nechápu proč, je menší než ona, má pihy a trochu šišlá. Simona už mě několikrát prosila, abych šla s nimi do parku, že se s Radkem sama stydí. Šla jsem, ale moc se se mnou nebavili.

Na poslední židli se usadil starší kluk, toho jsem viděla prvně. Opírá se, ruce má položené na nohou a dívá se kamsi z okna. Na sobě má tričko s číslem 24 a hnědé manšestráky. Mám podobné, ale stydím se je nosit. Ten kluk nic neříká, jenom tak sedí, až potom, když jsem pomáhala krájet Simoně dort, nám přidržel talíř.

„Kdo je to, Simono?“ zašeptala jsem.

„To je přece můj bratranec, vyprávěla jsem ti o něm, nepamatuješ si?“

„Nepamatuju.“

„Johy, vždyť jsem ti přece říkala, že mám bratrance Péťu,“ ušklíbla se Simona, otočila oči nahoru a šla si sednout vedle Hadraby. Kdyby tady Hadraba nebyl, jistě by si povídala se mnou. A vůbec, Hadraba si vzal jako jediný z domova bačkory, co na něm vidí? Že má hodně céček? Dostal je za vysvědčení, dva balíčky, kluci pak hráli na chodbě čáru a čtyři červená jí dal, viděla jsem to. To perleťové esko má taky určitě od něho.

„Chceš ještě ukrojit?“

Otočím se a Petr najednou stojí proti mně, v ruce drží nůž a usmívá se. Musím koukat trochu nahoru, je větší než já.

„Ten pekla moje babička.“

„Já vím, máš narozeniny, já je měl před týdnem,“ položil nůž na stůl a dal ruce do kapes. Měl hezký pásek, jako z filmu o vojácích, spona se leskla a byla na ní hvězdička. Konec pásku měl zastrčený dovnitř.

„Hm, a kolik ti bylo?“

„Čtrnáct.“

Tolik? pomyslela jsem si. To už je hodně starý, a jak to, že se se mnou vůbec baví? Takoví kluci u nás na druhém stupni už chodí do hospody. Onehdá byli ve škole něčí rodiče, pozvali je do ředitelny, protože kluky učitel Fabián načapal u piva. Řekl, že zavolá esenbáky, ale oni ho prý uprosili. Říkal to Hadraba v šatně.

Petr se na mě koukal, smál se, ale jako by hned zase pu-su stáhl ke straně. Oči měl hnědé a tak zvláště mu svítily. Trochu jako tomu medvídkovi, kterého jsem dostala kdysi k Vánocům, a on se mi pak rozpadl. Babička ho třikrát sešívávala, ale pokaždé mu vata vylezla někudy jinudy, třeba pusou nebo ušima, až byl docela hubený. Petr je taky hubený.

Hadraba na mě už podruhé z kuchyně zavolal, abych s nimi šla hrát Člověče, nezlob se, nechce se mi. Stejně mě Radek zase povyhází, figurky bude škodolibě cvrknat zpátky na start a bude se u toho chichotat. To si zas klekne na židli a lokty opře o stůl.

„Tak pojď už!“ zase volá, stojí ve dveřích a kouká.

Nakonec jsem jít musela, Simona seděla vedle mě a celou dobu vedla. Všimla jsem si, že Hadraba dvakrát otočil kostku na šestku, myslel si, že se nedívám. Taky jsem kdysi jednou otočila kostku, ale takové věci se nedělají, protože podvádět se nemá, říkal dědeček.

Jen co jsme dohráli, přijela paní Havlíková a odvezla mě s prázdným talířem domů. Petra jsem už neviděla, do kuchyně nepřišel.

Maminka sedí v obývacíku a čte si, je pořádná zima, venku chumelí. Myslím na Petra a je mi smutno, kolikrát jsem se chtěla zeptat Simony, ale stydím se. Babička vaří šišky s mákem a občas si ke mně přisedne. Maso máme jen ve čtvrtek, taky někdy v sobotu, podle peněz. Sedím u stolu a píšu referát, jmenuje se Moje rodina.

Narodila jsem se 12. října 1975. Moje maminka Hana Hauserová pracuje v Městské knihovně v Praze.

„Babi, co mám napsat o tátovi?“

„Johanko, to, co minule,“ řekla babička, nahlédla do páry a položila poklici zpátky na hrnec. Z obývacího pokoje se zatím ozval tichý hlas maminky.

„Že od nás odešel. Prevítí, všichni jsou stejný.“

Babička hodila utěrku na dřez, vzala hůl a vydala se docela rychle do obývacíku, přivřela za sebou dveře a spráskla ruce. Pořád jsem slyšela její těžký dech. Pokaždé, když se nadechne, tak zasípe. Teď cosi říká mamince, ale já asi rozumím.

„Hano, můžeš, prosím, před tím dítětem mlčet?“

„Neslyšela mě,“ řekla maminka potichu, „a i kdyby, měla by to vědět.“

„Víš to, Hano, ona to ví dávno, ale tohle nemůžeš. Ona za to nemůže, takhle si to bude dávat za vinu, rozumíš?“

„Zas jsem tolik neřekla!“ Maminka se teď trochu zlobí.

„Řekla jsi dost, ona bude mít taky jednou rodinu, chceš, aby měla stejný pohled na chlapy jako ty?“ Babička slovo chlapy docela zašeptala.

„Mami, prosím tě,“ namítla maminka.

„Hano, víš, co tím způsobuješ?“

„Mami, nech toho.“

„A měla bys ubrat s tím vínem.“

Všechno jsem slyšela. Myslím si, že maminka má tátu pořádku ráda a trápí se. Ale nikdy se mnou o něm nemluvila, ani o jiných. To vždy jen babička.

Dvěře se otevřely, babička mě hladí po vlasech, nakloní se nad sporák a zvedne zase poklici. „Nepiš tam nic, Johanko, nemusíš, to není potřeba.“ Teď vytahuje šišky z hrnce a znovu je přepočítává, jako by se jí měly nějaké ztratit. Dělá to často.

Po obědě šla maminka s paní Havlíkovou na grog, teď ne cvičí, máma měla výron kotníku, nohu má ovázanou, sotva se jí vejde do sněhule. Babička si lehla na gauč a zavřela oči. Prý jí mám zase něco přečíst, třeba z té pěkné barevné knížky, kterou jsem dostala k narozeninám.

„Jak ona se jmenuje, Johanko?“

„Neplač, muchomůrko.“

„Tak čti, holčičko.“

„Jednou v neděli odpoledne seděla Kateřina s tátou na zahradě. Myslivec kouřil dýmku a díval se na špičky vysokánských smrků, jak se kývají ve větru. Křepelák lovka mu ležela u nohou. Foukal vítr, stahovaly se mraky, Kateřině se to nelíbilo. Tatínku, prosím tě, udělej mi lepší počasí.“

Babička podřimuje. Zavře knihu, v kuchyni je ticho, jen za okny se občas zakývají větve stromů a sklepu napadaný sních. Nebe stojí, jako by nikam neplulo. Třeba tam, někde za těmi stromy je on, třeba nebydlí tak daleko. A možná si na mě taky vzpomene.

„Jak se jmenuje, Johanko?“ řekne najednou babička, oči má stále zavřené a vypadá, jako by spala.

„Kdo, babi?“

„On.“

Píchlo mě u srdce, úplně stejně, jako když jsem si na něj vzpomněla. Představovala jsem si, jak vycházím ze školy a na náměstí Míru jej potkám. Stojí na rohu kostela svaté Ludmily a směje se. Pak se mě zeptá, jestli by mě mohl vyprovodit.

„Petr.“

„To je hezké jméno, holčičko, a už jste si dali pusu?“ babička pootevře jedno oko a podívá se na mě.

„Nedali, nevím, kde je.“

„Však on přijde, jednou ano, Johanko.“

Ale kdy? Pomyslím si. Babička už zase oddychuje, mně je hezky, ale taky trochu smutno.

Pustila jsem si v obývacím pokoji televizi, dávají po-

hádku, hraje v ní hezká písnička, jmenuje se S čerty nejsou žerty. Teď začal mluvit pán.

„Bylo, nebylo, dávno nedávno, jedno knížectví. A v něm tenhle mlýn. Rukou pevnou a pracovitou tu vládl mlynář Máchal se svou ženou. Ti měli syna Petra, kluka, jak má být.“

Petra, taky se jmenuje Petr. A třeba i on se dívá. Teď tam ale proti sobě střílí, protože se prý jednomu knížectví zdá, že se v druhém mají lépe, a to že je příčina, proč se v prvním mají zle. Tolik čertů pohromadě! A ta Adélka, ta má šaty, ty by se mi líbily. Teď mu krásně zpívá, protože ho má ráda.

„Větre, větríčku, běžíš po poli, pofoukej mi mou hlavičku, pofoukej mi mou hlavičku, ať nebolí. Petře, Petříčku, chlapče rozmilý, my bychom se k sobě tolik, my bychom se k sobě tolik hodili. My bychom se k sobě tolik...“

„Johanko, ach, Johanko!“

Z kuchyně se ozývají divné zvuky, běžím tam, babička leží na zemi, jednu nohu má pod stolem, na druhé jí chybí bačkora, drží se za krk, těžce dýchá a koulí očima. Snaží se mluvit. „Bolí tady, bolí na hrudi.“

Vezmu rychle utěrku, namočím a utírám jí mokré čelo. „Babičko!“ Tlačí mě v krku a chce se mi brečet.

„Utíkej ven, utíkej ke Staňkům.“

Kleknu si a objímám ji. Babička se teď chytá za rameno. Má modrý obličej a kašle. Hladím ji po vlasech, má je také mokré. „Babi, co se stalo?“ brečím a tisknu ji k sobě. Babička už nic neříká, jenom divně dýchá.

„Ke Staňkům,“ slabě vydechne a oči se jí rozšíří. Zvedám se a běžím ven, Staňkovi bydlí přes chodbu, zvoním, ale ni-